

Energieffektivisering i stor skala

Planering, prioritering och genomförande

Stockholmshem

En del av Stockholms stad

Det här är Stockholmshem

- 28 000 lägenheter
- 3 900 lokaler
- 60 000 hyresgäster

- 100 % ägt av Stockholms stad
- 380 anställda

Några av våra mål

- Klimatneutrala 2030
- Nå 135 kWh/m²/år till 2023
(nuläge 140 kWh/m²/år)
- 900 MWh solenergi 2021
(nuläge 693 MWh)
- 30% energibesparing större renovering

Planering och val av åtgärder

Vart börjar vi?

- Energiplaner

Förvaltning + Energi + Underhåll

- Intern kompetens - egna specialister

Vi kan våra hus bäst!

- Energieffektivisering vid ombyggnad

Passa på!

Tydliga mål i
affärsplanen!

Vad gör vi?

- Nya fönster/isolerruta
- Injustering värme
- Adaptiv värmestyrning
- Tilläggsisolering
- FX eller F

Beror på varje
byggnads
förutsättningar

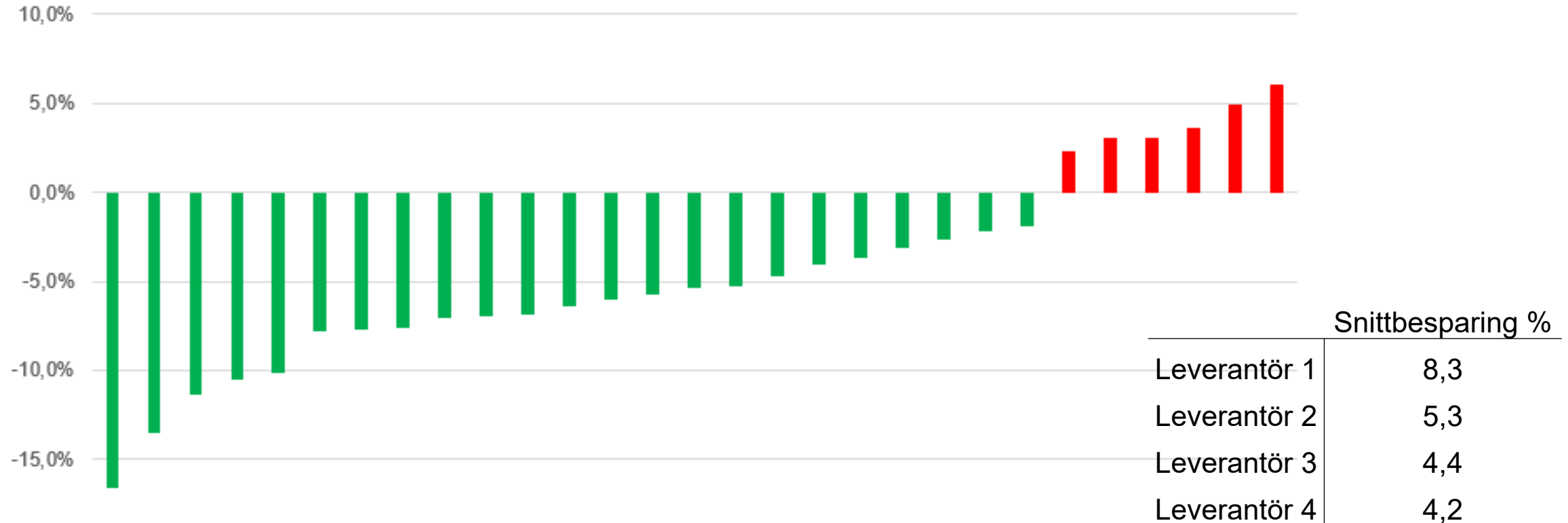

CO₂-payback?

	Energibesparing [%]	Lönsamhet IRR %	CO ₂ -payback [år]
Åtgärder	Värmebesparing		
Fasadisolering 30mm	8-10	5-6	1-2
Fasadisolering 50mm	10-12	5-6	2
Vindsisolering 300 mm	4-10	2,5-8	2-5
Nytt fönster U=1,0	13-14	3,6-4	2-4
Isolerruta ger U=1,3	11-12	5-10	1-2
Värmeinjustering	8	6-12	0
Styrning med tempgivare	7	26-56	0
F till FX-system, 5 mån drifttid	17-24	3,8-5,8	3-4
	Elbesparing		
F till FX-system, 5 mån drifttid	-171 till -262	3,8-5,8	3-4
Solceller, 50-100 % egenanvändning	16-142	4,6-7,6	1

Energibesparing genom värmestyrning

Hur långt KAN vi nå?

Grow smarter i Valla torg

- Byggnader från 1961 (300 lght)
- Färdigställt 2019 (Eu projekt)
- Gick från 154 till 61 kWh/m²,år

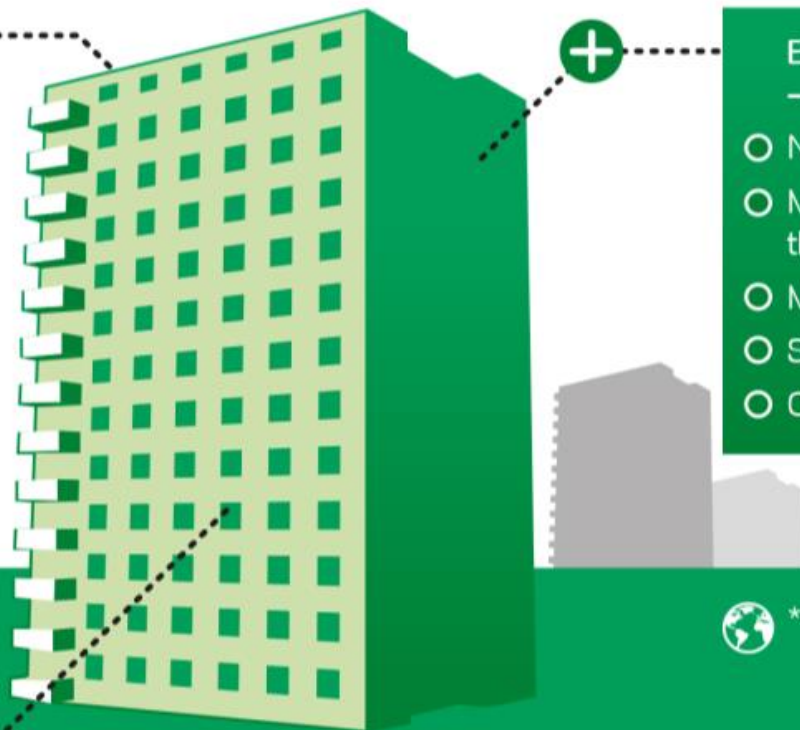
Included in the refurbishment

BUILDINGS:

- Water and sanitation
- Heating system
- Ventilation system
- Electrical installation
- Common spaces (stairwells, elevators etc.)
- Technical rooms (mechanical room, IT, TV, electricity meters, electrical room)
- Facades inc. insulation, windows balconies, entrance doors, roof
- Grounds (outdoor areas, plants, walkways, parking, bike parking)

APARTMENTS:

- New kitchen fittings
- New energy efficient fridge, freezer and oven
- New bathroom sealant (clinkers and tiles)
- New bathroom fittings and fixtures
- New security doors
- Exchange/refurbishment of inner doors
- New wiring, sockets and distribution boards
- Plumbing overhaul
- Resurfacing of walls and flooring

GrowSmarter*

Extra improvements
– will not increase rent!

- New windows (better soundproofing)
- More even internal climate thanks to new control systems
- More energy efficient ventilation system
- Solar panels
- Optical waste sorting

* GrowSmarter is an EU-project run by the City of Stockholm.

GROWSMARTER: THE PROJECT'S OVERALL GOALS

Improved quality
of life for the
citizens

Generate
economic growth
and profitability

60%
reduction
in energy
consumption

60%
reduction in
emissions from
transport

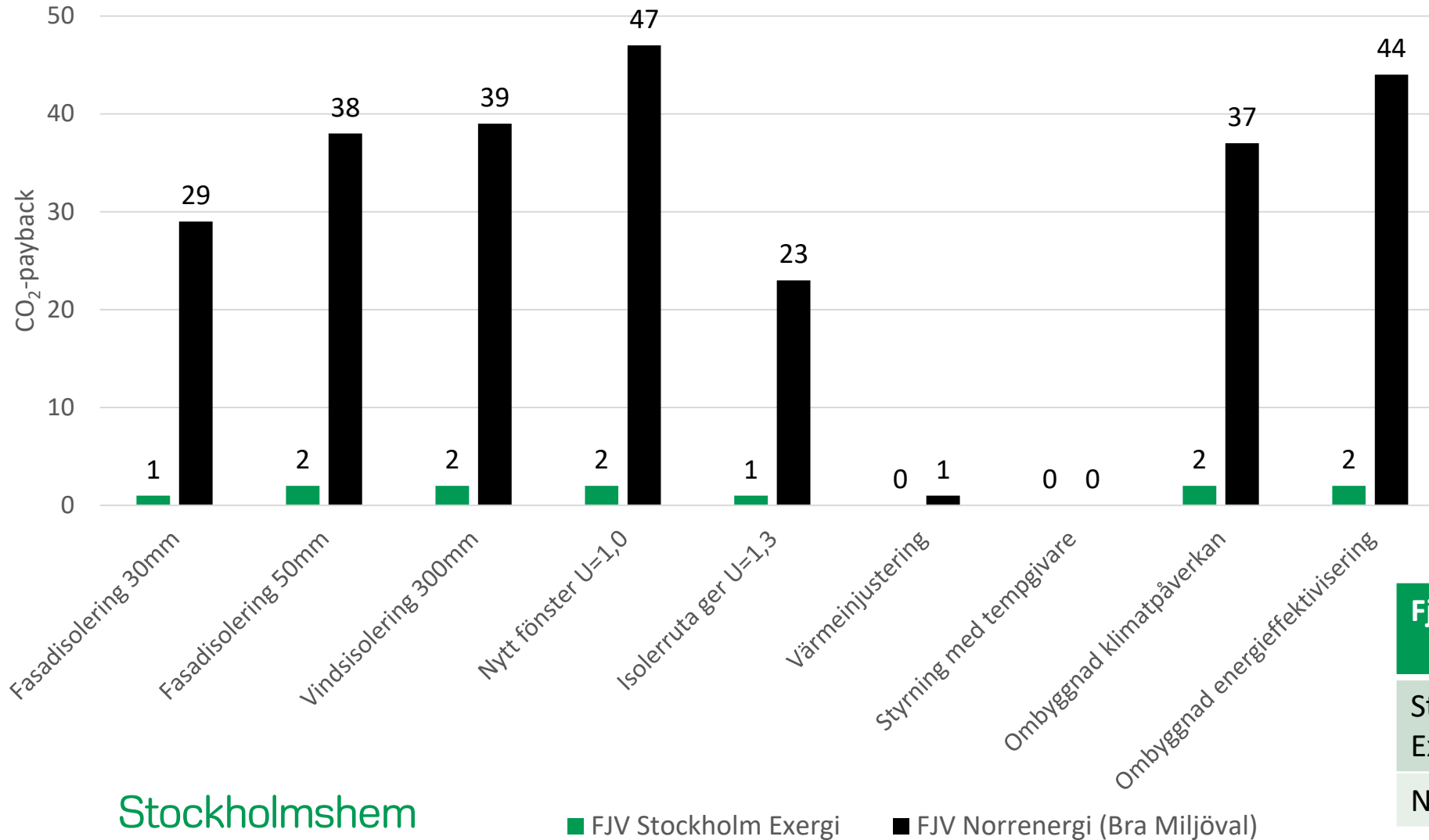
Slutsatser

- Välj ut och gör plan, avsätt budget, involvera ALLA, intern drivande kraft
- En internränta på över 5 % uppnås i de flesta fallen
- Relativt kort CO2-payback
- Värmeinjustering och styrning- bra åtgärder utifrån energi, klimat och lönsamhet
- Går att nå 60 % men mål på 30 % mer rimligt

Utmaningar framåt

- Påverkas av vår samtid
- Kulturklassning stor utmaning
- Åtgärder istället för IMD värme
- Stort bestånd-gneta på

Hur påverkar fjärrvärmemixen CO₂-payback?

Fjärrvärme	EF [kg CO ₂ e/MWh]
Stockholm Exergi	65
Norrenergi	3

Stockholmshem

■ FJV Stockholm Exergi

■ FJV Norrebro (Bra Miljöväl)

Tack!

Stockholmshem

En del av Stockholms stad